

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Зарубіжна

байка

☞ ЕЗОП ☞
(VI ст. до н.е.)

МУРАШКИ І ЦИКАДА

Мурашки взимку сушили на сонці вогке збіжжя, коли до них підійшла голодна Цикада й попросила, щоб їй дали їсти. Тоді вони спитали її, чому вона не заготувала собі харчів улітку, а вона їм: “Мені все було ніколи, я співала”. На це Мурашки, сміючись, відповіли: “Якщо ти співала влітку, то потанцюй узимку”.

Не слід зневажати нічого, щоб згодом не довелося шкодувати.

Переклад А. Білецького

ХЛІБОРОБ І ЗМІЯ

Хлібороб узимку знайшов задубілу від холоду Змію, пожалів її і поклав за пазуху. Змія відігрілася, опритомніла і вкусила свого благодійника. Хлібороб, умираючи, сказав: “Страждаю по заслугі, бо пожалів гадину”.

Байка доводить, що негідники не змінюють своєї вдачі навіть тоді, коли їм роблять найбільше добро.

Переклад Ю. Мушака

КРУК І ЛИСИЦЯ

Крук украв кусок м'яса і сів на якесь дерево. Побачила це Лисиця й захотіла відібрати м'ясо. Вона стала перед Круком і почала вихвалити його велич і красу, кажучи, що йому найбільше з усіх годилося б царювати над птахами, і це сталося б напевно, коли б він мав голос. Крук хотів похвалитися, що в нього є голос, закрикав і випустив м'ясо. Лисиця підбігла, вхопила м'ясо і сказала: “О, Круче, коли б ти мав також розум, тобі більше не бракувало б нічого, щоб стати царем”.

Ця байка стосується нерозумної людини.

Переклад Ю. Мушака

ХЛІБОРОБ І ЙОГО ДІТИ

Хлібороб, відчувши, що скоро помре, вирішив навчити своїх дітей добре обробляти землю. От він покликав їх і сказав: “Діти, в одному з моїх виноградників закопано скарб”.

Після його смерті діти взялися за лемеші та мотики і скопали все поле, але так і не знайшли скарбу. Зате врожай з виноградників був в декілька разів більший.

Байка доводить, що скарб для людей — це набуте працею.

Переклад Ю. Мушака

ПАСТУХ-ЖАРТІВНИК

Колись та десь був собі пастух, пас у горах вівці. Одного дня він геть знудився біля овець і йому схотілося вигадати якусь забавку.

Думав, думав — і надумав. Став на великий камінь і закричав:

— Вовки! Вовки! Рятуйте!

Почули його інші пастухи та кинулися шодуху на крик.

— Де вони? — питали в хлопця.

— Хто? — здивувався пастух, що сидів собі спокійно на камені.

— Та вовки ж! Де ти їх бачив? Кажи швидше!

Але пастух зареготав:

— Ха, ха, ха! Ха, ха, ха! Невже ви й справді повірили, що вовки?

То ж я хотів тільки налякати вас та пожартувати!

— Добрий мені жарт! — гнівно промовив один пастух.

— Батогом би тебе почастувати, щоб сам так побігав! — докинув другий.

І пастухи подалися до своїх овець.

А хлопець дуже стішився зі своєї витівки і сміявся з недотеп.

За кілька днів хлопець, пасучи вівці, знову закричав:

— Вовки! Вовки! Рятуйте!

Пастухи зачули крик та й кажуть один одному:

— Може, він знову жартує?

— А коли ні?

— Ну, то біжімо!

І щосили кинулись бігти. А, прибігши, побачили — хлопець заходить ся сміхом.

Пастухи розгнівалися не на жарт, але нічого не сказали і мовчки повернулися до своїх овець.

Минув якийсь час. Одного разу сидів пастух під деревом біля багаття і раптом, глянувши на отару, завмер із жаху. Величезний вовцюга, вишкіривши зуби, мчав просто на овець.

— Вовк! Вовк! Рятуйте! — закричав він.

А пастухи, зачувши крик, засміялися:

— Чуєте цього брехуна?

— Знову жартує, але нема дурних.

А пастух не вгавав:

— Вовк! Рятуйте! Справді вовк! Мерщій біжіть, бо овець пороздирає!

Ніхто не поспішив хлопцеві на допомогу.

А вовк роздер кілька овець та й зник у лісі.

Відтоді пастух затамив: коли хочеш, аби тобі вірили, — ніколи не кажи неправди.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ДВОЄ ПРИЯТЕЛІВ І ВЕДМІДЬ

Двом приятелям випало одного разу йти вкупі з села до міста. Дорога пролягала через густий ліс.

Раптом звідки не візьметься ведмідь. Один з приятелів, ледь його забачивши, кинувся до високого дерева і вмить видерся під самісінький вершок. Він знав — ведмідь високо не вилізе.

Другий ішов трохи позаду й розглядався по боках. А коли помітив звіра, було вже пізно. І чоловік упав додолу та прикинувся неживим, бо знав — ведмідь ніколи не чіпає мертвого.

Обнюхав його ведмідь, бачить — не дихає, то й подумав, що мертвий. Ведмідь подався своєю дорогою.

Підвівся чоловік, нажаханий, блідий, не вірячи самому собі, що врятувався від ведмежих обіймів.

А приятель усе те бачив з дерева і, коли оговтався, зліз із дерева, підійшов та й каже:

— Коли б ти знав, як злякався я за тебе! Ну, а тепер розкажи, що тобі шептав на вухо бурмило, коли нахилився до тебе? Цікаво послухати!

— Сказав, щоб я ніколи не ходив нікуди з приятелями, які в скруту кидають мене самого і чимдуж тікають, рятуючи власну шкуру. І він має слушність, бо друзі пізнаються в біді.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

БАРАН І СОБАКИ

Жив собі на схилі високої гори вівчар зі своїми вівцями та собаками. Отара паслася на зеленій траві, собаки гралися в дружному гурті, а господар тільки походжав поміж ними, наспівуючи пісень.

І лиш один поміж усіх був невдоволений — найстарший і найдужчий баран.

Вибрав він час, коли господар спочивав під деревом, підійшов до нього та й каже:

— Чоловіче добрий, я на тебе дуже ображений.

— А то чому?

— Не тільки я. Вся наша отара — теж. Ми, вівці, даємо тобі вовну, молоко, ягнят. Маєш ти з нас добрий пожиток. А як нам віддячуєш? Ніяк. Все, що ми їмо, дарує нам земля, а не ти. А ти тільки те й робиш, що пестиш своїх собак, з яких нема тобі ніякої користі. Так їх доглядаєш, немов то вони тебе годують.

Знітився чоловік і став гадати, що відповісти. Великий пес, що сидів неподалік і чув розмову, стрибнув до барана і вигукнув:

— Схаменися, баране! Та поміркуй лишень: ми стережемо вас, овець, удень і вночі; тільки тому ви не боїтесь злодіїв і вовків. Вовки тільки-но вас зачують, одразу нападуть, і ніхто з усієї отари не врятується. Правду я кажу чи ні?

Баран похилив голову.

— Правду, — відказав тихо. — Даруй мені, любий друже, я говорю нерозумно. І ти, господарю, забудь мої слова. Ти добре робиш, що так пильнуєш собак, бо вони нас бережуть. Тепер я уже не позаздрю, хоч би як ти їх пестив.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ДВА ЦАПИКИ

Текла зеленою долиною жвава синя річечка. Через неї було перекинуто вузеньку кладку.

На тій кладочці зустрілися одного погожого дня два цапики. Один — біленький, а другий — рудий.

Отож як зустрілися вони на кладці, білий цапик і каже гречно:

— День добрий. Будь ласка, біжи назад, дай мені перейти, а потім і ти перейдеш.

— День добрий, — відповідає рудий, — але я не збагну, чому мушу вертатися я, а не ти.

— Бо я перший ступив на кладку...

— Ні, то я перший! Ти ще тільки підходив, коли я був уже на кладці. Повертай назад!

— Не поверну!

— І я не поверну!

Трах-тара-рах!

Зійшлися цапики посеред кладки, пхнули один одного рогами раз, другий, та й ... шубовсть у воду! Добре, що вміли плавати, то врятувалися. А якби не вміли?..

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ЛИСИЦЯ Й ЖУРАВЕЛЬ

Одного ранку бігла лісом лисиця — несла до своєї нори велику курку. Дорогою їй зустрівся журавель.

— Добридень, лисичко, — привітався він. — Чудова в тебе курка!

— Оце ж я й думаю зварити юшку! — сказала лисиця.

— Такої юшки скуштуєш, — мовив він, — вік згадуватимеш!

— То чом би тобі не прийти до мене? Разом поїмо, — люб'язно запропонувала лисиця.

— А що! З охотою!

Опівдні журавель прийшов. І так йому хотілося їсти! У нього аж очі заблищали від радості, коли він побачив накритий стіл.

Лисиця весело усміхнулася, взяла маленьку мисочку, налила в неї юшки й поставила на стіл.

— Сідай, любий журавлику, призволяйся, — сказала вона.

Журавель сів до столу, ткнув свій довгий ніс у маленьку мисочку й спробував скуштувати юшки. Але нічого не вийшло. Він спробував ще раз, і знову марно — не зміг ковтнути ні крапельки.

А лисиця тим часом хутенько хлебтала язиком юшку, аж мружилася від задоволення:

— Смачна юшка! Чому ти не їси?

— Та я їм, — відповів бідолашний журавель.

Невдовзі лисиця виїла всю юшку, облизалася й подумала:

“Чудово! І на обід запросила, і юшку сама з’їла!..”

А журавель вийшов з-за столу і сказав:

— Красно дякую за обід, люба лисичко. Приходь і ти до мене обідати. Завтра можеш прийти?

І наступного дня пішла вона до журавля. А той гарно прибрав своє житло й накритий стіл. Посеред столу стояв високий, з довгою шийкою, глечик, від якого йшов смачний дух.

— Ласкаво прошу, люба лисичко! — радісно вигукнув журавель. — Сідай, скуштуй і ти моєї юшки!

Лисиця побачила глечик і розгубилась. “Ох, як же мені упхати в нього мордочку?..” — подумала вона.

А журавель устроїв дзьоб у глечик, набрав повен рот і з’їв.

— І моя юшка смачна, правда ж, лисичко? — запитав він.

— Чудова, — відповіла лисиця, облизуючи язиком писок.

Журавель їв собі юшку, а лисиця облизувалася. Нарешті вона підвелася, подякувала й пішла, украй роздратована.

“Голодна я залишилась, — думала вона, — от як пригостив мене журавель!”

А чого сердитися? Яке частування, таке й дякування.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ХАТНЯ МИША Й ПОЛЬОВА МИША

Познайомилися якось дві миші й подружилися. Одна з них була польовою мишею й жила за містом, а друга — хатньою, тому жила в місті.

— Приходь до мене на обід, — сказала хатній миші польова.

— Широ дякую, — відповіла хатня миша.

І справді, за кілька днів подалася вона в поле й під обід дісталася до нори польової миші. А та, чекаючи подругу, чого тільки не наносила, щоб добре пригостити їй! І солодкої моркви, і диких артишоків, і буряків, і всіляких смачних корінців, і пшениці, і ячменю!

Хатня миша покуштувала всього потроху і, дивлячись, як апетитно їсть господиня, похитала головою.

— Ох, моя подружко, — сказала вона. — Погане в тебе життя, бідне.

— Це ж чому? — здивувалася польова миша. — Тобі не подобається моя їжа?

— Ти оце називаєш їжею? Ходімо в місто, в мій дім — я покажу тобі, що таке їжа.

І коли звечоріло, дві миші вирушили з поля до міста. Хатня миша жила в багатому будинку з великою коморою:

— Ходи сюди, я покажу тобі моє багатство.

Вона повела подругу в комору, показуючи на ряди мішків:

— Ось тут — пшениця й борошно, а там — квасоля.

За мішками стояли великі дерев’яні ящики.

— Тут зберігається солоня риба й шинка, — пояснила хатня миша.

— А в оцих ось горщиках — мед, а он там — сухий інжир, мигдаль, хурма, а ото — сир. Можеш їсти, що хочеш.

Польова миша куштувала наїдки, і їй здавалося, що все це відбувається уві сні.

По обіді миші залізли в тісну нірку спати.

Коли вони попрокидалися вранці, хатня миша сказала:

— Залишайся в мене.

— Широ дякую, чом би й не залишитися?

Найперш подруги вирішили піти до комори поспідати. Та тільки-но вони приготувалися їсти, як раптом двері відчинилися і хтось увійшов у комору. Хатня миша ледве встигла штовхнути свою подругу за ящик, і вони принишкли там. І лише коли людина вийшла й зачинила двері, миші полегшено зітхнули.

— Ну, щастя наше, все обійшлося! — сказала хатня миша, досі тремтячи зі страху.

— А що, це була велика небезпека? — запитала подруга.

— Ще й яка! — відповіла хатня миша. — Якби нас побачили, то не знаю, чи врятувалися б ми. Ну, та тепер уже можна їсти.

— Е-е, щось мені перехотілося, — мовила польова миша. — Хіба що попробувати.

І вони підступили до своїх ласощів. Та як тільки почали їсти, двері знову відчинилися, і двоє людей внесли в комору ящик. Цього разу миші встигли шмигнути в нірку. Довго вони сиділи там, притиснувшись одна до одної. А люди все ходили туди й сюди, носачи ящики. Та нарешті вони пішли.

— Ходімо, подруго, поласуємо, — запропонувала хатня миша.

— Дякую тобі, — відповіла гостя. — Та краще я їстиму зерно й корінці, ніж так потерпати за оці смачні наїдки.

І польова миша повернулася у свою нірку.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ВОВК І ЯГНЯ

Вовк побачив, що Ягня п'є воду з річки, і хотів знайти якийсь слушний привід, щоб його з'їсти. Отже, хоч він і стояв вище по течії, але почав обвинувачувати Ягня, що воно каламутить йому воду й не дає пити. Ягня відповіло, що воно п'є, торкаючись води тільки краєчками губ, і що, зрештою, воно, стоячи внизу, не може йому каламутити воду. Тоді Вовк зауважив: “Минулого року ти зневажило мого батька”. — “Мене тоді ще й на світі не було”, — відповіло Ягня. Але Вовк сказав йому: “Хоч як би ти виправдовувалось, я все одно тебе з'їм”.

Байка доводить, що навіть справедливий захист не має сили для тих, хто заповзвся чинити кривду.

Переклад з грецької

Юрія Мушака

МУРАШКА І ЖУК

У літню пору Мурашка, гуляючи по полю, збирала зернятка пшениці та ячменю і запасалася кормами на зиму. Побачив її Жук і здивувався, що вона така роботяща: працює навіть у той час, коли всі інші тварини, забувши про працю, відпочивають. Мурашка промовчала. Та коли прийшла зима і дощ розмив гній, зголоднілий Жук прийшов до Мурашки попросити трішки харчів. Тоді Мурашка сказала йому: “О Жуче, якби ти працював, замість того, щоб ляяти мене, тобі не бракувало б тепер їжі”.

Так і люди: при достатках не думають про майбутнє і тяжко бідують, коли їх зрадить доля.

*Переклад з грецької
Юрія Мушака*

≈ АРІСТОФАН ≈ (445 — 385 до н. е.)

* * *

Родився Жайвір, коли ще
Всяк не на висоті одній літав:
Один — високо, другий — вище...
Тоді землі ще не було.
Тут горе Жайвору прийшло —
Умер його коханий тато.
А де ж його було ховати?
І Жайворон зробив, що знав:
У серці власному сховав ...
З тих пір його пісень мотиви
Такі сріблясто-чарівливі.

Переклад М. Годованця